

ПАНЕЛЬ ІІІ

ГАЛУЗЕВА ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

І. В. Демченко
студентка 2 курсу освітнього ступеня “магістр”
факультету політології та права
НПУ імені М. П. Драгоманова
В. Ю. Стеценко
завідувач кафедри правознавства
та галузевих юридичних дисциплін
НПУ ім. М. П. Драгоманова,
доктор юридичних наук, професор
(м. Київ)

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ “ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ” ТА “ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Одним із важелів державного впливу на господарську, зокрема підприємницьку, діяльність є інститут ліцензування. Так, окремі види підприємницької діяльності можна здійснювати лише після отримання рішення органу ліцензування щодо наявності в суб'єкта господарювання (підприємства) права на провадження визначеного ним виду діяльності, що підлягає ліцензуванню. При цьому тенденції розвитку сучасної економіки нашої держави, роль підприємництва та зміст ліцензування свідчать про актуальність дослідження питань ліцензування підприємницької діяльності та необхідність удосконалення його правової основи в цілому.

Ліцензування підприємницької діяльності можна розглядати, з одного боку, як дієвий механізм реалізації прав громадян на заняття не забороненими законом видами підприємницької діяльності шляхом підтвердження кваліфікації ліцензіата й утвердження безпеки ліцензованої діяльності, а з іншого – як один зі способів забезпечення законності, формою державного контролю [3, с. 85].

Якщо звернутися до нормативно-правового регулювання у сфері ліцензування, то бачимо, що законодавець обмежується дефініцією “ліцензування господарської діяльності”, чим ототожнює її з поняттям “ліцензування підприємницької діяльності”. Однак зазначимо, що відсутність дефініції “ліцензування підприємницької діяльності”

у правовому полі сучасної України зумовлює низку проблемних питань, зокрема, філософсько-правових та методолічних, а саме обґрунтування ролі нормативних дефініцій, забезпечення реалізації принципу правової визначеності, стабільності правової системи й, одночасно, гнучкості права.

Статтею 1 Закону України “Про ліцензування видів господарської діяльності” [2] регламентовано, що ліцензування – це засіб державного регулювання провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, спрямований на забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері ліцензування, захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів. Зазначене визначення корелює зі статтею 14 Господарського кодексу України (далі – ГК України), яка закріплює, що ліцензування, патентування певних видів господарської діяльності та квотування є засобами державного регулювання у сфері господарювання, спрямованими на забезпечення єдиної державної політики у цій сфері та захист економічних і соціальних інтересів держави, суспільства та окремих споживачів [1]. Як вбачається зі змісту зазначеної статті, кодекс хоча й не закріпив тлумачення поняття ліцензування господарської діяльності, але створив передумови до розуміння його сутності та вказав напрям для подальшої розробки визначення.

Окремі вітчизняні науковці розглядають ліцензування господарської діяльності як правовий інститут. Наприклад, Л. В. Шестак стверджує, що ліцензування є комплексним правовим інститутом, оскільки поєднує в собі норми адміністративного та цивільного права [7, с. 8]. Т. В. Васильєва вказує, що ліцензування – це сукупність правових норм, що регулюють такі групи відносин: відносини, що виникають із приводу створення системи органів, які мають право видавати ліцензії на провадження окремих видів господарської діяльності; відносини щодо організації діяльності органів, які здійснюють ліцензування (нормативно-правового, методичного, інформаційного, матеріально-технічного забезпечення); відносини, що виникають між органами виконавчої влади й особою, яка бажає одержати, одержала чи втратила ліцензію на проведення того чи іншого виду господарської діяльності, що потребує ліцензування [5, с. 113].

На думку Е. Е. Бекірової, ліцензування певних видів господарської діяльності слід розглядати у декількох аспектах: як елемент легітимації суб’єктів господарської діяльності; як умову здійснення певних видів господарської діяльності; як підставу виникнення права здійснювати види господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню; як елемент механізму реалізації конституційного права на підприємницьку діяльність; як засіб державного регулювання господарської діяльності [4, с. 7].

Таким чином, аналіз науково-теоретичної бази свідчить про те, що більшість наукових праць присвячені ліцензуванню господарської діяльності загалом, а питанню ліцензування саме підприємницької діяльності як різновиду господарської діяльності комерційного спрямування в науковій літературі не було приділено належної уваги.

Зазначене обґрунтовує значущість та важливість досліджуваної правової проблеми, її актуальність, а також необхідність подальшого вивчення.

Разом із цим здійснюючи характеристику правової сутності змісту ліцензування підприємницької діяльності, треба зазначити, що господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою отримання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва називаються підприємцями.

При цьому відповідно до статті 3 ГК України господарська діяльність може здійснюватися і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність). Тобто господарська діяльність може бути як підприємницькою (підприємництво), так і не підприємницькою (некомерційна господарська діяльність). Так, наприклад, до першої можемо віднести діяльність товариств з обмеженою відповідальністю (медичних центрів), що здійснюють медичну практику на платній для споживачів основі. До другої, тобто не підприємницької діяльності, як приклад можемо зазначити діяльність комунальних некомерційних підприємств (закладів охорони здоров'я), обсяг платних послуг яких законодавчо обмежений (не більше 20 % згідно з частиною одинадцятою статті 10 Закону України “Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення”) та які надають переважно безкоштовні медичні послуги населенню відповідно до статті 49 Конституції України [6].

Отже, ключовим розмежуванням підприємницької та не підприємницької діяльності є не лише отримання прибутку як головної мети діяльності, а й природа такої діяльності. Непідприємницька господарська діяльність нормативно визначається як некомерційна. Основні засади правового регулювання некомерційної діяльності містяться у главі 5 ГК України, а комерційної (підприємницької) – у главі 4 ГК України.

Аналіз ліцензування господарської діяльності та змісту підприємницької діяльності дає можливість підсумувати, що розмежування понять “ліцензування господарської діяльності” та “ліцензування підприємницької діяльності” можливе на основі визначення об'єкта ліцензування підприємницької діяльності. Таким чином, розмежування понять “ліцензування господарської діяльності” та “ліцензування підприємницької діяльності” має велике як теоретичне, так і практичне значення тому, що:

- буде реалізовано принцип правової визначеності;
- поняття “підприємницької діяльності” визначається як видове поняття щодо більш широкого (родового) поняття “господарська діяльність”, а тому перше характеризується низкою специфічних ознак;
- окреслені поняття мають різні об'єкти;
- ліцензування підприємницької діяльності є невід'ємним елементом узаконення здійснення певних видів комерційної діяльності, тобто фактичним отриманням суб'єктом господарювання права на здійснення певного виду підприємницької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – № № 18-22, ст.144.
2. Закон України Про ліцензування видів господарської діяльності // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 23, ст. 158.
3. *Алексєєва О. Є.* Ліцензування, як засіб впровадження політики дерегуляції господарської діяльності / О. Є. Алексєєва // Підприємництво та інновації. – 2017. – Вип. 3. – С. 84-94.
4. *Бекірова Е. Е.* Правове регулювання ліцензування певних видів господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.04 “Господарське право; господарсько-процесуальне право” / Е. Е. Бекірова. – Донецьк, 2006. – 17 с.
5. *Васильєва Т. В.* Ліцензування господарської діяльності як окремий напрямок адміністративно-правового режиму / Т. В. Васильєва // Право і безпека. – 2011. – № 1(38). – С. 110-115.
6. Рішення Антимонопольного комітету України від 17.12.2018 № 738-р України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=146546&schema=main>.
7. *Шестак Л. В.* Ліцензування як адміністративно-правовий інститут: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 “Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Л. В. Шестак. – Ірпінь, 2005. – 18 с.

Л. С. Дубчак
професор кафедри правознавства
та галузевих юридичних дисциплін
НПУ ім. М. П. Драгоманова,
кандидат юридичних наук, доцент,
адвокат, керівник Центру правничої допомоги
НПУ імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

АДВОКАТСЬКИЙ ГОНОРАР ЯК ЦІНА ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Статтею 59 Конституції України передбачено, що кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав [1].

Отже, Основним Законом держави прямо передбачено право кожної людини, яка на законних підставах перебуває на території України має право на фахову правничу (правову) допомогу. Оскільки, Законом України від 02.06.2016 № 1401-VIII “Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)” [2] передбачено, що представництво інтересів в Україні здійснюється виключно адвокатами та прокурорами, зокрема у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції – з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції – з 1 січня 2019 року, тим самим законодавцем було обмежено право